

Образувам
Конституционна дело N16/2010
Определени за докладчик
Съдия В. Ангушева
2. VIII. 2010

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ИСКАНЕ

на група народни представители за обявяване на
противоконституционност на § 8 (чл. 176, ал. 3); § 11 (чл. 224, ал.
1); § 20 (§ 3e); § 21 (чл. 59, ал. 5), § 21 (т.4, чл. 61, ал.2); § 21 (т. 5,
§ 8a) от Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда
(ДВ, бр. 58/30.07.2010 г.)

по чл. 149, ал. 1, т. 2 и 4
от Конституцията

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Със Закона за изменение допълнение на Кодекса на труда се
приеха редица текстове, които противоречат на Конституцията и
международните договори, по които Република България е страна и

10

ги е ратифицирала. Това ни дава основание да искаме от Конституционния съд тяхната отмяна. Съществено се засягат трудовите права на гражданите, нарушават се техните конституционни права, както и международни задължения на българската държава. Според преамбюла на Конституцията, България е „социална държава” и е недопустимо тези социални права на българските граждани да бъдат отнемани и ограничавани.

I. 1. С § 20, т. 2 се създава нов § 3е, който гласи: „Неизползваният до 1 януари 2010 г. платен годишен отпуск за предходни календарни години може да се ползва само до 31 декември 2011 г.” Същият текст е и относно държавния служител (§ 21, т. 5, § 8а от Заключителните разпоредби). Следователно, ако работник или служител е придобил право на отпуска примерно за 2007, 2008 или 2009 г., но не е ползвал отпуска си независимо по какви причини, това негово право се отнема. Тук става въпрос за придобито право, което се отнема, без работникът или служителят да бъде обезщетен. Отнемането на придобито право е противоконституционно. По същество това е санкция, наказание за работника или служителя без да е виновен. Създават се санкционни норми с обратно действие, което юридически е недопустимо. Както е казано в Решение № 7/2001 г. по к.д. № 1/2001 на КС (ДВ, бр. 38/201 г.), "когато обратното действие на закона, който посяга на придобити права, не е мотивирано в полза на висш обществен интерес, без изразена ясна воля за уреждане на последиците, то не може да бъде определено като друг начин, освен като експроприация".

2. Правото на отпуска е основно конституционно право, регламентирано в глава втора „основни права и задължения на

гражданите” в основния закон. То е част от правото на труд, регламентирано в чл. 16 и чл. 48, ал. 1 от Конституцията. В чл. 48, ал. 5 на Конституцията е казано: „Работниците и служителите имат право на здравословни и безопасни условия на труд, на минимално трудово възнаграждение и на заплащане, съответстващо на извършената работа, както и на почивка и **отпуск**, при условия и по ред, определени със закон.”

Правото на отпуска, което е свързано с правото на труд, е **основно социално право в една социална държава, каквато е Република България** (преамбюла).

В чл. 57, ал. 1 от Конституцията изрично е казано, че **„основните права на гражданите са неотменими”**. Тези основни права са регламентирани в чл. 25-56 на Конституцията, като едно от тях е „правото на отпуска”. С посочените текстове от ЗИДКТ се **отнема едно неотменимо право в пряко противоречие на чл. 57, ал. 1 от Конституцията.**

Конституционният законодател в чл. 57, ал. 3 е посочил друга хипотеза, че е допустимо „временно ограничено упражняването на отделни права на гражданите”, но само при „обявяване на война, на военно или друго извънредно положение”. Първо, България не е във война, военно или друго извънредно положение и, второ – може да има само временно ограничаване на отделни основни права, а не и тяхното отнемане, какъвто е конкретният случай.

Следователно на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията, § 20, т. 2, с който се създава нов § 3е, и § 21, т. 5, с който се създава § 8а от ЗИДКТ, са в противоречие с чл. 57, ал. 1 във връзка с чл. 48, ал. 5, чл. 4, ал. 1 от Конституцията и

принципите на социалната държава. Затова Конституционният съд трябва да обяви тези текстове за противоконституционни.

II. § 20, т. 2 (§ 3e) и § 21, т. 5 (§ 8a) от ЗИДКТ противоречат (са в несъответствие) с общопризнатите норми на международното право и международните договори, по които България е страна (във връзка с чл. 149, ал. 1, т. 4 Конституцията). Такива международни договори, имащи отношения към основните граждански права, в т.ч. и „правото на отпуска“, са: Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 г. относно някои аспекти на организацията на работното време; Хартата на основните права на Европейския съюз (2007/С 303/01); Европейската социална харта (Ревизирана); Международният пакт за икономически, социални и културни права; Всеобщата декларация за правата на човека. Тези международни договори, които България е ратифицирала по силата на чл. 5, ал. 4 от Конституцията „са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат“. Посочените международни договори регламентират пряко и по принцип „правото на отпуска“ на работниците и служителите. Следователно „правото на отпуска“ е не само основно конституционно право според основния ни закон, но то е и „международно социално право“, признато от цивилизования свят, включително и в правото на ЕС. Разпоредбите на § 20 (§ 3e) и § 21 (§ 8a) накърняват "общочовешки ценности", каквото е правото на отпуск, изрично признато в чл. 7 от Международния пакт за икономически, социални и културни права; чл. 2, 3 и 6 от Конвенция № 52 и чл. 2, § 3 от Европейската социална харта.

13

Тук ще посочим конкретно **Конвенция №52** относно **платените годишни отпуски**, 1936 г., ратифицирана от България с Указ № 745 на Президиума на ВНС от 31.08.1949 г. (ДВ бр. 207/1949 г.). В чл. 6 от тази конвенция е казано: „Всяко лице, уволнено по причини, зависещи от работодателя, преди да е ползвало полагаемия му се отпуск, трябва да получи за всеки ден от дължимия отпуск по тази конвенция размера на **възнаграждението**, предвидено в чл. 3.” Според този текст всеки работник или служител, чието трудово или служебно правоотношение е прекратено преди ползването на полагаемия му се отпуск, трябва да получи за всеки ден от дължимия отпуск съответното **възнаграждение**.

С посочените текстове от ЗИДКТ се отнема не само придобитото право на отпуска, но се **отнема и правото на възнаграждение (обезщетение) за неползвания отпуск**. Недопустимо е на българските граждани да се отнемат права, които международните договори им предоставят.

В тези правоотношения „по-слабата страна” е работникът или служителят и затова международните договори целят да защитят техните права и интереси.

Следователно на основание чл. 149, ал. 1, т. 4 от Конституцията, моля да установите, че § 20, т. 2, с който се създава § 3е, и § 21, т. 5, с който се създава § 8а от ЗИДКТ, са в несъответствие с общоприетите норми на международното право и с международните договори, които посочихме по-горе, включително и с чл. 6 от Конвенция № 52 относно платените годишни отпуски.

14

III. 1. С § 8 (чл. 176, ал. 3); § 11 (чл. 224, ал. 1); § 21 (чл. 59, ал. 5); § 21 (61, ал. 2) на ЗИДКТ се въвежда непознатото досега правило за **погасяване на платения годишен отпуск след изтичане на две години. Погасява се и правото на възнаграждение (обезщетение) за непозвания платен годишен отпуск при прекратяване на трудовото респективно служебно правоотношение.** Така например в § 8 (чл. 176, ал. 3) е казано, че "правото на работника или служителя на платен годишен отпуск се погасява след изчитане на две години". Това означава, че платеният годишен отпуск може да бъде погасен и поради бременност и раждане (с аргумент от § 8 - чл. 176, ал. 2).

Тези текстове, с които се въвежда погасителна давност с трудовото право, са противоконституционни и не са в съответствие с международните договори.

2. Правото на отпуска по чл. 48, ал. 5 от Конституцията, както отбелязахме по-горе е **основно конституционно право, свързано с правото на труд** (чл. 16 и чл. 48, ал. 1 К). Никъде в Конституцията не е казано, че едно такова основно право може да бъде погасявано по давност. Нещо повече – основните права са неотменими (чл. 57, ал. 1 от Конституцията). Те не могат да се погасяват, което е **скрита форма на тяхната отмяна.**

Погасителната давност като правен институт е позната предимно в облигационното право (чл. 110-120 ЗЗД). Но тук става въпрос за облигационни правоотношения, за облигационни права, а не за основни конституционни права на гражданите. Даже и при тези облигационни права погасителната давност не се прилага служебно (чл. 120 ЗЗД). А изведнъж - за едно основно конституционно право, погасителната давност се прилага *ex officio*, по силата на закона. Това е юридически недопустимо.

Без да навлизаме в института на погасителната давност, тя винаги е свързана със **спиране** (чл. 115 ЗЗД), **прекъсване** (чл. 116 ЗЗД) и т. н. В текстовете на ЗИДКТ няма „спиране”, „прекъсване” – две години и край – правото ти се погасява. Но работникът или служителят може да е искал да ползва платения си годишен отпуск, но работодателят да не разрешавал или да има други обективни причини (примерно служителите в МО или МВР, както и в други специфични отрасли, те не могат да излизат в отпуск по свое желание). **И въпреки това правото им се погасява *ex lege*, включително и дължащото им се парично обезщетение.**

Следователно на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията, § 8 (чл. 176, ал. 3); § 11, чл. 224, ал. 1; § 21 (чл. 59, ал. 5); § 21 (чл. 61, ал. 2) ЗИДКТ са противоконституционни, противоречащи на чл. 4, ал. 1; чл. 48, ал. 5; чл. 57, ал. 1 от Конституцията и принципите на социалната държава.

3. Посочените по-горе текстове от ЗИДКТ са в несъответствие и с международните договори по които България е страна (във връзка с чл. 5, ал. 4 от Конституцията). В т. II посочихме редица многостранни международни договори, регламентирани правото на отпуска, като основно социално право в международен мащаб. Никъде обаче не е казано, че това основно право може да бъде погасявано. И това е естествено, защото работникът и служителят, който си продава работната сила, трябва да му бъде осигурено ползването на това свое право, т.е. правото на годишен отпуск, а не това право да бъде погасявано. Могат да се погасяват вземания, задължения, но не и конституционните права на гражданите. Работодаателят е този, който трябва да организира и осигури ползването на отпуската. Цитирахме чл. 6 от Конвенция № 52/1936 относно платените годишни отпуски при прекратяване на

16

трудовето, респ. служебно правоотношение. Това право на **парично обезщетение** не се погасява по давност, както предвиждат текстовете по ЗИДКТ.

Следователно, на основание чл. 149, ал. 1, т. 4 от Конституцията § 8 (чл. 176, ал. 3); § 11 (чл. 224, ал. 1); § 21 (чл. 59, ал. 5); § 21 (61, ал. 2) ЗИДКТ са в несъответствие с международните договори и конкретно с чл. 6 от Конвенция № 52/1936 относно платените годишни отпуски.

ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

На основание чл. 149, ал. 1, т. 2 и 4 от Конституцията молим да обявите за **противо-конституционни и несъответстващи на международните договори § 8 (чл. 176, ал. 3); § 11 (чл. 224, ал. 1); § 20 (§ 3e); § 21 (чл. 59, ал. 5), § 21 (т.4, чл. 61, ал.2); § 21 (т. 5, § 8a) от Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда.**

Предлагаме като страни в конституционното производство да бъдат конституирани президентът, Министерския съвет, Министерството на труда и социалната политика, КНСБ, КТ „Подкрепа”, Синдикатът на служителите в МВР, Синдикатът на служителите в МО,

Икономическият и социален съвет, омбудсманът на Република България.

Прилагаме:

1. Законопроект изменение и допълнение на Кодекса на труда за първо и второ четене.
2. Стенографски протоколи от приемането на законопроекта на първо и второ четене.
3. Вето на президента за връщане на закона за ново разглеждане.
4. Стенографски протокол от гласуването на вето на президента.
5. Анализ на икономическия и социален съвет „Приложението на Конвенциите и препоръките на МОТ в България”.

Народни представители:

Любен Корнезов - с
 Христо Бисеров
 Сергей Станислав
 Любим Мейдан
 Юлиан Пойнфи - с
 Ангел Давоенов
 Рензи Останен
 Муса Ванел
 Емен Етем
 Мисахаг Тоджов
 Ярко Янко
 Инджарий Нанов
 Ивайло Манолов
 Нежданин Ани
 Белгия Шукри

2
-
t

Генчо Анастас Анастас

18

Милена Иванова Христова &
Георги Георгиев Пирински

Корнелия Стефанов Христова

Димитар Ангелов Боров

Детер Анастасов Куртмиданев

Валентина Василева Тонганова

Иванка Василев Ореховски

Мелена Иванова Журичева

Радко Кир Бевел

Мелена Христова Христова

Златко Василев Стоилов

Стефан Кир Петров

Георги Жемъркейцев

Радко Кир Токороз

Анастас Стефанов Стефанов

Евменин Стефанов Стефанов

Ирина Георгиева Стефанов

Арсенин Василев Стефанов &

Стефан Стефанов Стефанов

Анна Кочанова Кочанов

Павел Александров
 Александр Яковлев
 Куприян Яковлев
 Георгий Богданов -
 Дмитрий Яковлев -

Николай Александров
 А. П. Флоренский
 Дмитрий Михайлович

Андрей Павлов
 Захарий Георгиевич
 Уваров Александр

Тихон Водопьянов -
 Мария Михайлова
 Павел Сергеевич

Михаил Павлович